

DENETİMDE YAZILIM ARAÇLARININ KULLANILMASI KONULU EUROSAL SEMİNERİ

Necip POLAT*

Giriş

Denetim Yönetim Sistemi uzun yıllardan beri Sayıştayların gündeminde olmuş, bu konudaki arayışları karşılayacak çözümler tam olarak geliştirilememiştir. Bu çerçevede; bazı Sayıştaylar tarafından, özel denetim kurumlarınca geliştirilen ve kullanılan sistemler kullanılmış, fakat bu sistemlerin ihtiyaçları tam olarak karşılamaması, üstelik maliyetlerinin de çok yüksek olması gibi nedenlerle sürekli olarak yeni arayışlar içerisinde olunmuştur. Bazı Sayıştayların kendileri tarafından geliştirilen sistemler ise, düşük maliyetli olmasına karşın ihtiyaçları sınırlı düzeylerde karşılayabilmiştir. Dolayısıyla, Sayıştayların bir problem sahası olarak, bu konuda da uluslararası organizasyonların çalışmaları kapsamında bilgi ve tecrübe paylaşımı bir ihtiyaç olarak belirtilmiş ve buna yönelik çalışmalar başlatılmıştır.

Avrupa Sayıştayları Birliği (EUROSAL) tarafından bilişim teknolojilerine ilişkin hususlarda çalışmalar yapmak üzere oluşturulmuş olan EUROSAL IT Çalışma Grubu (ITWG- Information Technologies Working Group) bünyesinde oluşturulan alt çalışma gruplarından birisi de Denetim Yönetim Sistemleri'ne ilişkin alt çalışma grubudur.

Bu alt çalışma grubunun faaliyetleri kapsamında; 18-20 Eylül 2012 tarihinde, Prag'da Çek Cumhuriyeti Sayıştay'ının ev sahipliğinde "Denetimde Yazılım Araçlarının Kullanılması" konulu seminer gerçekleştirilmiştir. Seminere toplam 26 ülkeden 67 kişi katılmıştır. Bu katılımcılar dışında Hindistan ve Kore Cumhuriyeti'nden birer gözlemci seminere katılmıştır. Dolayısıyla toplantıyı organize eden üç Çek Cumhuriyeti Sayıştay'ı mensubu da dâhil toplam katılımcı sayısı 72'ye çıkmıştır.

EUROSAL'nin resmi eğitim faaliyetleri listesinde de yer alan seminerde; Denetim Yönetim Sistemlerinin ve veri işleme araçlarının Sayıştayların denetimlerinde kullanılmasına ilişkin bilgi ve tecrübe paylaşımı, fikir alışverişi yapılması, denetimin her bir aşamasında bilişim desteğinin sağlanması konusunda durum, yöntem ve sonuçların karşılaştırılması hedeflenmiştir.

Seminerde belirtilen bu hedefler doğrultusunda;

- Denetimlerin yönetilmesi, yürütülmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesinde kullanılan Denetim Yönetim Sistemlerinin satın alınması, geliştirilmesi, uygulanması ve çalıştırılması

---

* Sayıştay Uzman Denetçisi

- Denetim Yönetim Sistemi kullanılarak yapılan denetimlerin yönetilmesi, yürütülmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesine ilişkin uygulama örnekleri

- Denetimlerde kullanılan yazılım araçları

konuları ele alınmıştır.

Denetimde Yazılım Araçlarının Kullanılması Anketi

Seminer öncesinde Çek Cumhuriyeti Sayıştay tarafından katılımcılara bir anket uygulanmış ve bu anketin sonuçları seminerde sunulmuştur. Anketin amacı katılımcı Sayıştayların konulara olan ilgisini tespit etmek ve denetimde yazılım araçlarının kullanımı konusunda EUROSAI bölgesindeki durumu tespit etmek olarak belirlenmiştir.

Anket üç bölümden oluşmuştur:

1. Denetim Yönetim Sistemlerinin alınması, kurulması ve çalıştırılması
2. Denetimlerin yürütülmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesinde Denetim Yönetim Sistemlerinin kullanılma durumu
3. Denetimlerde kullanılan diğer yazılım araçları.

Anket sonuçlarına göre;

- Sayıştayların %95'i denetim yönetim sistemi kullanmaktadır.
- Sayıştayların %80'i söz konusu sistemlerini son 10 yıl içerisinde hayata geçirmişlerdir.
- Sayıştayların %98'i sistemin geliştirilmesine ilişkin analizlerini kendileri yapmışlardır.
- Sayıştayların %90'ının analiz çalışmaları 2 yılı geçmemiştir.
- Sayıştayların %70'inden fazlası verileri harici bilişim sistemlerinden almaktadırlar.
- Sayıştayların %90'ından fazlası harici bilişim sistemlerinden aldıkları verileri denetim yönetim sistemlerinde işlememektedirler.
- Denetim yönetim sistemlerinin %40'ı merkezi hükümetin bilişim sistemleri ile bağlantılıdır.
- Denetim yönetim sistemlerinin yaklaşık %40'ı risk analizi yapma imkânına sahiptir.
- Denetim yönetim sistemlerinin %80'inden fazlasının denetim planlama modülü bulunmaktadır.
- Denetim planlama modülünde en çok denetim zaman çizelgesi, denetçi sayısı, denetlenen birimler ve denetim bütçesine ilişkin verilerle çalışılmaktadır.

- Denetim yönetim sistemlerinin %80'inden fazlasının spesifik bir denetime özgü denetim planlama imkanı bulunmaktadır.
- Denetim yönetim sistemlerinin %80'inden fazlasında denetçilerin denetim aşamalarında sorumlu olduğu görevlere atanma imkânı bulunmaktadır.
- Denetim yönetim sistemlerinin %70'inden fazlasında denetçilerin denetim aşamalarında sorumlu olduğu görevlere ilişkin çalışma kâğıtlarını oluşturma imkânı bulunmaktadır.
- Denetim yönetim sistemlerinin %60'ından fazlasında tüm denetçilerin hazırlanmış çalışma kâğıtlarına erişim imkânı bulunmaktadır.
- Denetim yönetim sistemlerinin %50'inde denetim bulgularına ilişkin verilere tüm denetçilerin erişebilme imkânı bulunmaktadır.
- Denetimlere ilişkin en çok; denetim süreleri, denetim bulguları, denetim maliyetleri, denetim maliyetleri ile denetim bulgularının karşılaştırılması ve denetim hedefleri izlenmekte ve değerlendirilmektedir.
- Sistem üzerinde kalite yönetimi bağlamında en çok; çalışma kâğıtları, denetim programı, denetim raporu, denetçi görüşü, kalite değerlendirme kontrol listesi ve çalışma kâğıtlarının ekleri değerlendirilmektedir.
- Belirtilen dokümanların değerlendirilmesinde, temel kriterler olarak; denetim programının gerçekleştirilmesi, denetim bulgularının yeteri kadar kanıtla desteklenmesi ve denetim bulgularının uygun bir şekilde kayıt altına alınmasına ilişkin bilgiler kullanılmaktadır.
- Denetim yönetim sistemi Sayıştayların %80'inden fazlasında üst yönetim tarafından da kullanılmaktadır.
- Üst yönetimlerin en çok kullandığı modüller; denetimlerin planlaması, denetimlerin değerlendirilmesi, denetimler arasında istatistikî karşılaştırmalar yapılması, denetimlerin dokümanite edilmesi ve raporlanması ile ilgili olanlardır.
- Sayıştayların yaklaşık %28'inde üst yönetimin kendine özgü modülleri bulunmaktadır.
- Sayıştayların %80'inden fazlası MS Excel, MS Access, Win Idea ve ACL kullanmaktadır. OnFront, SPSS, CaseWare, SAP Business Objects veya kendi geliştirdiği yazılımı kullananlar azınlıktadır.
- Sayıştayların yaklaşık %80'i dokümanlarını arşivlemek için ayrı bir yazılım kullanmaktadır. Bu yazılımların yaklaşık %80'i denetim yönetim sistemi ile bağlantılı değildir.
- Sayıştayların yaklaşık %90'ında kullanılan denetim yönetim sistemi denetim dokümanlarının otomatik kaydını desteklememektedir.

- Sayıştayların yaklaşık %40'ında bilgi veritabanı (dosya sunucusu gibi) bulunmaktadır.

- Sayıştaylar tarafından en çok; denetim planı ölçümleri, teknik ölçümler, doküman niteliği ölçümü, süreç niteliği ölçümü, denetimlerin etkilerinin ölçümü, denetlenen birimlerin geri beslemeleri ve denetim maliyetleri ölçümleri izlenmektedir.

EUROSAI Bölgesi Sayıştaylarında Kullanılan Denetim Yönetim Sistemleri Hakkında Değerlendirmeler

Seminerde sunum yapan temsilciler, kendi Sayıştayları bünyesinde kullanılan sistemler hakkında bilgi vermişlerdir. Bu çerçevede;

- Kullanılan sistemler arasında en ilkel düzeyden en gelişmiş düzeye kadar farklı araçların kullanıldığı,

- Bunlardan bazılarının çağdaş bilişim sistemleri ile kıyaslandığında, bir denetim yönetim sistemi olarak değerlendirilemeyeceği,

- Bazı ülke Sayıştaylarının denetimin farklı süreçleri için farklı sistemler geliştirdiği, üstelik bazılarının da bunlar arasında yeteri düzeyde entegrasyon sağlayamadıkları; örnek olarak bir ülke Sayıştayında denetimlerin planlanması, yürütülmesi ve izlenmesine yönelik ayrı bir sistem, çalışma kağıtlarının düzenlenmesine yönelik ayrı bir sistem, denetim dokümanlarının arşivlenmesi için ayrı bir sistem kullanıldığı,

- Denetim Yönetim Sistemlerinin sadece düzenlilik denetimlerinde değil, performans ve bilişim sistemleri denetiminde de kullanıldığı,

- Kullanılan sistemlerin bazılarında yerinde denetimlerde kullanılması için yerel sunucuların kurulduğu, yerinde denetimde yapılan çalışmaların daha sonra merkeze gelindiğinde ana sunucularla bağlantı kurulmak ve senkronize olmak suretiyle aktarıldığı,

- Bazı kurumların özel denetim kurumları tarafından geliştirilmiş olan yazılımların belli modüllerini kullanarak denetimi yönettikleri ancak bunların ihtiyaçları tam olarak karşılayamadığı,

- Sadece denetim yönetim sistemi anlamında değil; denetimlerde kullanılan verilerin alınması, bunların işlenmesi ve analiz edilmesinde de yazılım desteği konusunda arayışların olduğu

görölmüştür.

Seminerin ikinci gününde Türk Sayıştay temsilcileri tarafından "Yönetim Sistemi (SAYCAP) Projesi" ve "Türk Sayıştay Denetim Yönetim Sistemi Hakkında Pratik Bilgiler" sunumları yapılmıştır.

Birinci sunumda; Sayıştay bünyesinde Denetim Yönetim Sisteminin gündeme gelmesinden başlayarak, bunun nasıl projeye dönüştüğü, projenin ne olduğu, nasıl yürütüldüğü amacı ve sonuçlarının neler olduğu anlatılmış, projenin başarısında üst yönetimin desteğinin en kritik faktör olarak belirginleştiğine vurgu yapılmıştır.

İkinci sunumda; öncelikle SAYCAP programının teknik özelliklerinden bahsedilmiş, denetimi nasıl desteklediğine değinilmiş ve SAYCAP'ın genel planlama, grup planlaması ve denetim süreçlerine ilişkin çözümleri uygulamalı olarak gösterilmiştir. Bunun dışında projenin 5 yıllık bir perspektifle ele alındığını ve programın bundan sonra da geliştirilmeye devam edileceği hususu özellikle belirtilmiştir.

Sonuç

Bilişim sistemlerinin iş gereksinimleri doğrultusunda geliştirilmesi durumunda, yapılan işlerin etkinliğini ve verimliliğini artırmada çok önemli araçlar olduğunun net olarak anlaşıldığı günümüz dünyasında denetim açısından da konu belirginleşmiştir.

Denetlenen kurumların ve denetim prosedürlerinin çokluğu, denetimlerin yönetilmesinin güçleşmesi, denetimin başta çalışma kâğıtları olmak üzere şekli unsurlarının büyük yük getirmesi, bunların her an erişilebilecek veya başvurulabilecek şekilde tasnif edilmesi, raporlanması ve arşivlenmesi ihtiyacının yoğun bir şekilde hissedilmesi, denetimlerin bir bilişim sistemi marifetiyle yürütülmesini de zorunlu hale getirmiştir.

Bu çerçevede başlatılan denetim yönetim sistemi yazılımı geliştirme veya satın alma çalışmaları kimi zaman başarıyla sonuçlanmış, kimi zaman da ihtiyaçları ve beklentileri karşılayamadığı gerekçesiyle tamamlanamamıştır. Ancak denetim metodolojilerindeki değişiklikler, teknolojinin daha da gelişmesi gibi etmenlerle başarılı olan sistemlerin de yenilenmesi ihtiyacı sürekli devam etmiştir.

Denetim yönetim sistemi, EUROSAl Bölgesi Sayıştaylarında diğer bölge Sayıştaylarına göre daha önce gündeme girmiş, geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Bu konudaki çalışmalar ve geliştirme faaliyetleri sürekli devam etmiş ve etmektedir. Bu sistemlerin başarısı, denetimlerin yürütülmesi ve yönetilmesi kapsamında duyulan ihtiyaçları karşılama yüzdesiyle doğru orantılıdır. Ancak denetim metodolojilerine ve uygulamalarına ilişkin sorunlar da sistemlerin başarısına doğrudan etki etmektedir.